www.svoboda-news.com

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТІВ. РІК XXXIII. Ч. 166. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 20. липня, 1925. VOL. XXXIII. No. 166. Jersey City, N. J. Monday, July 20. 1925. ЦІНА ЦЕНТІВ

Правительство приготовлює плян розвязки углевої кризи в Пенсилвенії.

СВОМПСКАТ, МЕСС., 17. липня. — Сьогодня приїхав сюди до президента Кулиджа міністер праці Дейвис.

Він виїздить до Англії, де між іншим буде студіювати ситуацію в углевому промислі і тому перед виїздом хоче з президентом обговорити найважнійші питання, а передівсім справу кризи в промислі твердого угля (антрациту) в Пенсилвенії.

Як відомо, дня 1-ого вересня с. р. кінчиться умова між власниками копалень угля і майнерами і майнери грозять страйком, коли власники до того часу не приймуть їх домагань.

Міністерство праці зноситься з майнерами і власниками копалень і хотіло-б посередничити, аби не дійшло до страйку, але воно не має великих надій на успіх в сьому, бо власники уперлись проти підвишки платень.

З уваги на те, як кажуть, президент Кулидж і міністер Дейвис обговорювали власний урядовий плян розвязки углевої кризи в Пенсилвенії. Покищо вони сього пляну не виявляють, а держать в тайні, в надії, що ще прийде до порозуміння без урядової інтервенції.

Міжтим міністер Дейвис буде в Англії, але він вернеться 25-ого серпня с. р., саме впору, щоб узятись до вирішення углевої кризи перед загрозою страйку.

БУРЯ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. липня. — Вночі, з 16-ого на 17-ого с. м., шаліла страшна буря в стейтах: Ню Йорк, Ню Джерзи, Канетикат, Пенсилвенія. Вона засягла і сусідні стейти, а навіть провінцію Онтеріо в Канаді.

Буря наробила дуже богато шкоди. Нонищила ліси, сади, дороги, зелізничі шляхи, телеграфічні і телефонічні проводи, доми і т. і.

Шкоди обчисляють на міліони. Навіть в малих громадах втрати ідуть в сотки тисяч долярів.

Підчас бурі згинуло теж кілька осіб від громів і випадків, а богато потерпіло поранення.

ГРІМ ЧЕРЕЗ РАДІО-АПАРАТ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. липня. — В Сейлем, Н. Й., ударив грім в церкву підчас молитви вірних. Грім нікого не ранив ані не запалив церкви.

З Питсбурга повідомляють, що там грім убив одного чоловіка, котрий слухав радіо-концерту, засиливши слухавки на уха. Се антена його радіо-апарату зловила грім і передала слухачеви. Він помер на місці.

ОГОНЬ З ГРОМУ.

ПОКІПСІ, Н. Й., 17. липня. — В недалекій громаді Статсбург ударив грім в забудовання Роберта С. Гантингтона і спричинив пожар, який наробив шкоди до $100,000.

ЗМЕНЬШЕННЄ ЗАРОБІТНИХ ПЛАТЕНЬ.

ЛОРЕНС, МЕСС., 17. липня. — Тутешні вовняні фабрики оголосили, що з днем 27-ого с. м. зменьшують платні своїх робітників о 10%.

Се зменьшенне дотикає 40,000 робітників.

ВЕЛИКИЙ ДВОРЕЦЬ В НЮАРКУ.

НЮАРК, Н. ДЖ., 17. липня. — Пенсилвенійська зелізниця зладила плян нового великого залученого двірця (юніон стейшен) в Нюарку.

Будинок нової стації має бути на блаку між улицями Маркет, Каммерс і Ривер і має коштувати $12,500,000.

Стації як Менгеттен Тренсфер, Гадсон Тубс Стейшен і при улицях Маркет і Сант будуть знесені.

ПОЗИЧКА ДЛЯ АВСТРАЛІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. липня. — Фінансова фірма Дж. П. Морген і Ко. оголосить в понеділок позичку для Австралії в сумі $75,000,000.

Позичку, кажуть, розхоплять американські банки миттю.

Одночасно англійські банки в Лондоні закуплять бондів сеї позички на $25,000,000.

ПРО ОБСТРУКЦІЮ В СЕНАТІ.

ФАЙЛЕР, Айдаго, 17. липня. — Тут промовляв сьогодня айдаговський сенатор Вилиям Бора по зібранню 3,000 фармерів.

Бора говорив як іншим і про віцепрезидента й голову сенату Чарлза Дейса.

Він сказав, що Дос підчас інавгурації вирвався із своїм виступом проти регуляміну, який дозволює обструкцію (филибастер). Одначе він, казав Бора, тоді не знав богато про правильник сенату і тепер він самий се помітив.

Відці Бора зазначив, що обструкція в сенаті не шкідна, бо вона ще ніколи не убила на все доброго законопроекта, але зате нераз забалакала на смерть лихі законопроекти.

ВОРК НЕ УСТУПАЄ.

ШИКАГО, ІЛЛ., 17. липня. — Міністер внутрішніх справ Губерт Ворк, котрий переїздив сюди до Вашингтону, заявив, що чутки, які подала преса, буцімто він має уступити, цілком неправдиві.

Він додав, що можливобудь вдруге появляться такі чутки, то газети самі можуть самі від себе зараз на другий день їх заперечити, бо він і не має не має уступити.

Українські Громадяни!

Чи Ваша громада не повинна причинитися своєю жертвою до ратовання українського народу від голодової смерти?

Чи хвиля страшної руїни на українських землях не зєднає нас знову в одну могучу сімю і чи ми, українська заморська іміграція, не відновімо гідно на ляцький терор і насильство?

Кличемо ще раз:

ДО ПРАЦІ! СПІШІТЬ НА НАРОДНІ ВІЧА ТА СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ ПОМОЖІТЬ КРАЄВИ!

По інформації пишіть до:

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

УСПІХ Д-РА ВОЛОДИМИРА БАЧИНСЬКОГО.

З початком квітня с. р. приїхав до Канади зі Львова др. Володимир Бачинський, тамошній адвокат і секретар Українського Еміґраційного Запомогового Товариства в товаристві о. Й. Жана.

Др. В. Бачинський спершу удався до Виннипеґу, Ман., щоб пізнатися з тамошніми українськими орґанізаціями, а відтак обїхав цілу Канаду і приглянувся життю українських фармерів.

Його метою було пізнати життє українських фармерів в Канаді і поробити заходи, щоб канадійське правительство не замикало доступу до Канади українським селянам із Західної України, котрі хотять виеміґрувати ізза недостачі землі в рідному краю.

По довших переговорах в Оттаві удалось д-ру В. Бачинському переконати правительство Канади, щоб допущено українських еміґрантів і воно приняло в цілости плян д-ра В. Бачинського. На основі сього пляну може виеміґрувати до Канади около 20,000 Українців протягом року.

Др. Бачинський уже виїхав до Европи кораблем Мавретанія з Ню Йорку.

В Европі буде ще в Анґлії, Франції, Швайцарії, Німеччині, Австрії і Чехо-Словаччині і відтак вернеться до Львова.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ЧУЖІЙ ПРЕСІ.

В останніх часах появились в французькій, швайцарській, німецькій і литовській пресі статті проф. д-ра М. Лозинського; в парискій „Revue Internationale" з 30 цвітня: „Справа забезбеки й Польща," а 1. червня: „Справа українського університету в Польщі", в „National-Zeitung" (Базель) з 25-го червня: „До ревізії польських границь"; в „Frankfurter Zeitung" з 30. цвітня: „Як Польща сповняє свої зобовязання" (про неведення закона про воєвідську самоуправу й український університет); в „Litauische Rundschau" (Ковно) з 2. цвітня: „До питання про ревізію границь Польщі", з 1. мая: „Як Польща додержує свої зобовязання", з 13. мая: „Польща і східні окраїни, Українська відповідь" (на анкету польських політиків в „Tygodnik-y Ilustrowany"-ім), з 21. червня: „Двояка міра Ради Союза Націй" (в відношенню до петиції Українців у Польщі і Поляків у Литві); з 24. червня: „Політика Польщі що-до народностий. До уступлення Тугута."

НОВА КАНАДІЙСЬКА ФАБРИКА ПАПЕРУ.

По довгих торгах і короводах паперова компанія Спеницр Ривер Полп, яка дістала концесію на будову великої папірні у Манитобі, вибрала місце на будову фабрики у Форт Александер, в околиці Викторія Біч, Ман. Таке оповістив віцепрезидент компанії, Грей, промисловій комісії у Виннипеґу, котра домагалась, щоби фабрику побудовано у Виннипеґу. Будова буде коштувати около чотири і пів міліона долярів і зачнеться безпроволочно, скоро тільки інжиніри прилагодять пляни. Фабрика буде виробляти 200 тон паперу денно і дасть заняття богато робітникам.

Грей заявив також, що при будові фабрики дістануть роботу головно манитобські робітники, які без роботи. У Виннипеґу фабрики не буде тому, що кошт спроваджування дерева був би заявеликий, коли до Форт Александер можна спроваджувати дерево сплавами.

ЗАХІДНО - УКРАЇНСЬКИЙ „ПЛУГ" В КИЇВІ.

З Київа сповіщають про зорґанізоване групи письменників Західної України, еміґрантів з Галичини, Буковини, Закарпатської України, Холмщини і Бесарабії в секцію Західно-українського „Плуга". За завдання західно - українські Плужани ставлять собі:

1. Знайомити широке громадянство Рад. України зі становищем окупованих західно-українських еміґрантів і піклованнє їх культурним та політичним розвитком.

2. Подавати моральну підтримку братам у Західній Україні в їх боротьбі з капіталістичним ладом.

Для досягнення своєї мети Секція Зах.-укр. „Плуга" шукати-ме шляхів для тіснійшого звязку із земляками на Зах. Україні і на еміґрації закордоном, щоб познайомитися близше із сучасним становищем західно-українських земель.

За голову обрано Дмитра Загула, за секретаря Василя Атаманюка.

ОРГАНІЗАЦІЇ СЕЛЯНОК.

Вся Україна покрилася ріжними жіночими орґанізаціями. Часто-густо відбуваються зїзди та наради, на котрих обговорюється пекучі справи. Зїзди бувають районні або сільські. Останніми часами відбулися такі зїзди в Київщині, Подільщині та на полуночі України.

ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТНИКІВ В КАНАДІ.

Більшість орґанізованих робітників в Канаді належить до так званих „Інтернаціональних юніонів", які обіймають робітників в цілій Північній Америці і яких центральні установи находяться здебільша в Злучених Державах. Взагалі 89 таких інтернаціональних юніонів має свої місцеві орґанізації і членів в Канаді. Між ними професійна орґанізація шахтярів (Юнайтед Майн Воркерз оф Америка) має в Канаді 20,500 членів, а брацтво залізничників (Бродергуд оф Рейлровд Трейнмен) 14,409 членів.

Взагалі при кінці 1924 року професійні робітничі орґанізації в Канаді мали 2,429 місцевих груп і 260,643 членів. З того Інтернаціональні юніони 2,034 груп з 201,981 членами; не-інтернаціональні 268 груп з 21,761 членами; незалежні юніони 33 ґруп з 11,901 членами; католицькі орґанізації 94 груп з 25,000 членами.

Від 1922 року число членів в усіх професійних орґанізаціях Канади зменшилося о 17,449.

НАЙСТАРША ПОВІСТЬ НА СВІТІ.

Один з управителів лондонського музею (Брітіщ Мюзеум) Артур Валяй скінчив тепер переклад першого тому повісти, яка є найстарша в світі. Є це твір східного автора Мурасакі, написаний в 1004 році перед Христом. В тій повісти виступає 800 осіб, а видрукувана вона занялась дванайцять товстих томів. Пан Валяй потребує одного року часу на переклад одного тому, отже жде його ще велика праця.

МИШИ ПЕРЕПЛИЛИ ДНІСТЕР.

Між Тирасполем і Дубосарами на Одещині зявилася була сила миший. Зграї миший підійшли до Дністра, кинулися в воду й перейшли з українського берега в Бесарабію. Кілька годин Дністер вкривали миші. Частина миший потопилась, частина вийшла на протилежнім березі. Тепер на українському березі миший нема.

ЩЕ НЕ ЗУКРАЇНІЗОВАНО.

Згідно з постановою Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету про негайну українізацію радянського апарату, Рада Народних Комісарів обрала спеціяльну комісію керувати роботами українізації. В комісію увійшли: Чубар, Булат, Скрипник та Шумський, за голову комісії обрано Чубаря.

Міліони англійських юнійних робітників дучаться для спільної боротьби.

ЛОНДОН, 17. липня. — Тут відбулась нині нарада виконуючого комітету юній майнерів, зелізничників, машиністів, робітників корабельних заводів і перевозових підприємств, у справі злуки для основання спільного союза тих юній і обєднання міліонів юнійних робітників задля спільної боротьби.

Завданнем того союза має бути офензивна (наступлоча) і дефензивна (оборонна) боротьба у всяких промислових спорах.

Якщо сі заходи увінчаються успіхом, так той союз юній міг би проголосити загальний страйк в Анґлії у випадку вибуху страйку в копальнях угля.

Тутешний дневник Дейлі Мейл затривожився сим пляном робітничих юній і каже, що керма над ними впаде в руки соціялістів і комуністів.

Правительство теж занепокоїлось заходами юній і хоче всіми способами не допустити до вибуху углевого страйку.

Міністер военної фльоти Бриджмен обновив переговори з провідниками майнерів. Він сподівається, що майнери ще згодяться на урядовий слідчий суд і віддадуть йому до вирішення спір в углевому промислі.

НОВІ АНГЛІЙСЬКІ КРУЖЛЯКИ.

ЛОНДОН, 17. липня. — Британський кабінет приняв нині домаганнє міністра военної фльоти Бриджмена, щоб Анґлія побудувала за три роки 18 нових кружляків коштом $180,000,000.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ КИТАЮ.

ЛОНДОН, 17. липня. — Тутешні газети пишуть, що Анґлія, Америка і Японія погодились уже щодо скликання конференції у справі Китаю в скорому часі.

ВЖЕ ЗАБИРАЮТЬСЯ З РУРЩИНИ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 17. липня. — Тут була нарада представників Анґлії, Франції і Бельгії у справі опорожнення Рурщини з окупаційних військ.

Всі вони погодились, щоб забрати війска з Рурщини.

Небаром зачнеться вже евакуація рурських міст Діссельдорфа, Дуїсбурга і Рурорта.

СТРАЙК В БЕЛЬГІЇ.

БРУКСЕЛЯ, 17. липня. — В Бельгії проголошено загальний страйк в сталевому промислі. Загалом страйкує 69,000 робітників.

Причиною страйку було предложенне власників сталевих заводів, щоби зменьшити заробітні платні о 5%.

ПЕНЛЕВЕ Й ЕРРЮ ПІД ВОДОЮ.

ШЕРБУРГ, Франція, 17. липня. — Премієр Пенлеве і голова парляменту Ерріо відвідали тут сьогодня одну підводну лодку і плили якийсь час під водою, оглядаючи перісконом околицю на верхні моря.

БІДА В МАРОКУ ДЛЯ ФРАНЦУЗІВ.

ПАРИЖ, 17. липня. — Военні кореспонденти французьких і заграничних газет вказують на се, що в Мароку замало французького війска і через те воно мусить бути безупинно на фронті, без потрібного відпочинку. Се французькі вояки відчувають тим більше, що тепер в Мароку небувала спека, якої вони не всилі видержувати.

Все те причиняється до того, що команда звертається з розпучливим зазивом до Парижа о поміч.

Тутешній дневник Пті Журналь подає депешу з Феза, в Мароку, що у битвах з Ріфами Французи стратили досі 709 в убитих, 2,775 ранених і 666 страчених. Страчених газета числить до убитих, бо, як кажуть, Абд-ел-Крім доселі не взяв більше в полон як 30 Французів.

Сей дневник пише також, що Абд-ел-Крім має німецьких летунів, відомих ще із світової війни.

Та, пише він, найбільше небезпечна для Франції пропаґанда аґентів Абд-ел-Кріма проти Франції, яка дуже шириться серед мароканського населення.

ДЕРЖАВ ЖІНКУ ДВА РОКИ В ОКОВАХ.

ПАРИЖ, 17. липня. — Тутешня поліція викрила в замку в Шатенай жінку тутешнього богатого фабриканта Шарля Солера в окремій келії і прикуту ланцюгами до муру.

Коли її освободжено, вона сказала, що її чоловік змусив тому два роки, щоби зробила тестамент і йому все записала, а коли вона сповнила його волю, він хотів, щоб вона померла і вивіз її до замку, де її прикую і морено голодом два роки.

Солера арештовано. На допиті він сказав, що вона божевільна. Але її оглянуло трох лікарів, котрі ствердили, що вона цілком здорова на умі.

Ся подія викликала сензацію в цілому Парижі, особливо з уваги, що Солер великий приятель бувшого президента республики (Пуанкаре?).

ПЕРЕПЛИВАЛА АНГЛІЙСЬКИЙ КАНАЛ.

ПАРИЖ, 16. липня. — Панна Ліліян Геррисон з Арґентини пробувала переплисти Анґлійский канал (між Францією й Анґлією), одначе переплила тільки 5 миль і пересіла на лодку. Вона заявила, що вода для неї була за зимна і вона простудилась, бувши у воді майже 9 годин, та обіцяє, що буде ще раз пробувати зробити се на Анґлійскому каналі, як тільки вода буде теплійша.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Таксе серед а copy.		Поодинока числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДВА ПРИКЛАДИ

З Берліна повідомляють, що великий спадок, який оставив німецький магнат Гуго Стіннес, розлітається.

Він оставив його двом своїм синам, які зачали суперечку ізза розділу спадку. Не спорили довше як пів року, а майно пійшло в руки ресіверів.

Коли покійний помер, воно представляло вартости понад $100,000,000, а тепер ледви чи що останеться.

Знову з Лондону повідомляють, що спілки робітничих юній обєднались у союз для взаїмної помочі. Першим завданнем союза помогти майнерським юніям вчасі страйку — страйком загальним.

І вже є успіх обєднання.

Англійське правительство зачало на гвалт заходитись коло майнерської юнії, обіцюючи їй співділанне, щоб тільки не вибух загальний страйк.

Нехай і сі два приклади послужать Українцям на науку, що у всякій роботі поможе їм до успіху чи до побіди обєднанне, а пошкодить розєднанне.

ОСВІТА НА СЕЛАХ УКРАЇНИ

На черговім засіданню Ради Народніх Комісарів Української Соціялістичної Радянської Республики вислухано доповідь Української Державної Плянової Комісії про стан шкіл на Україні.

Рада Народніх Комісарів визнала за потрібне збільшити кошти на сільські школи. На Волині, Поділлі, Полтавщині, Донеччині, Чернигівщині найблизших років на потреби освіти села треба збільшити до 75—80 відсотків загальної суми, що дається на освіту сих губерній. На Харківщині, Київщині, Одещині й Катеринославщині, де низка установ обслуговує разом міське і сільське населенне, витрачати на народню освіту на селі треба 65—75 відсотків усіх гроший, що даються на народню освіту.

ЛІСИ НА УКРАЇНІ

Правительство України видало декрет, яким призначується в користованне селянства 900,000 десятин ліса. Се приблизно четверта часть всього лісового богатства, бо лісів на Україні 3 міліони 500 тисяч десятин.

В звязку з новим розпорядком в области лісової господарки вийде новий декрет про заложенне на Україні лісових шкіл і приділи для них окремих лісових участків. Сі школи будуть між іншим організувати масові посадки дерев на селах.

ЯК ПОЛЬСЬКІ ДІДИЧІ ПЛАТЯТЬ ПОДАТКИ?

З промови сенатора Пастернака, виголошеної в польському сенаті 15. червня с. р.

Коли бідний селянин не всиді заплатити податку, то приїздить секвестратор і забирає найконечнійші в господарстві речі — плуг, борону, хомут, сірак і т. д., а коли обшарник не платить податку, то про примусове стягнне й не чути. Польські поміщики на „кресах" взагалі податків не платять. Так в рівенському повіті на Волині із 48 поміщиків грунтовий податок заплатило в маленькій части всього 27, а маєтковий лише 2 (!). Решта не вплатила нічого. Так наприклад Адам Любомирський, котрому визначено грунтового податку 6,203 зл., нічого не заплатив. Маєткового визначено йому 71.038 зл. та він теж нічого не заплатив. Йосиф Киженьцький, котрому визначено грунтового податку 2,074 зл., а маєткового 7,851 зл., не заплатив ані гроша. Маринський визначено грунтового податку 3,441 зл., з чого заплатив аж 72 зл., а маєткового визначено йому 63,748 зл., з чого не заплатив нічого. Губертовим Любомирським вимірено грунтового податку 11,674 зл., та він не заплатив нічого; маєткового вимірено 78,184 зл і він теж незаплатив ні шага, т. д., і далі. Всі обшарники рівенського повіту заплатили в 1924 році всього 11 відсотків грунтового податку, а маєткового не заплатили навіть 1 відсотка.

А що буде, як селянство пійде на науку до панів і за їх приладом?

РАХ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НАД БАЛТИКОМ

Правительство Латвії запросило представників Литви та Естонії на політичну конференцію до Риги. Представниками всіх трьох республик будуть міністри заграничних справ. Предметом нарад будуть осьякі справи: 1) Дотеперішня співпраця Естонії, Латвії і Литви. 2) Узгіднене заграничної політики. 3) Розємні договори. 4) Узгіднене господарської політики. 5) Господарсько-торговельні договори. 6) Улекшення комунікаційні та [illegible] між сими трома державами. Польщі на конферен-

КРІЗА ПОЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Відбудована за допомогою антанти, головно Франції, Польща захопила в свої руки силу чужих земель з великими природними багацтвами. Від Німеччини Польща забрала плодючу хліборобську Познанщину і найліпшу частину Горішного Шлеску з вуглем, цинком і високо розвитою фабричною промисловістю. На сході Польща загарбала насильно Східну Галичину з нафтою, лісами і плодючою землею, далі Волинь та инші західно-українські землі і Білорусь з великими лісами та хліборобськими багацтвами. На своїх корінних землях Польща мала теж багато природніх достатків, вугілля, залізну руду, сіль, ліси, промисл і хліборобство.

Для иншого народу цих багацтв було б досить, щоб зі своєї держави зробити одну з найбагатійших країн світа. Для Польщі їх вистарчило на те, щоб за шість років господарювання докотитися до стану **постійної господарської кризи**, а своє населення довести до небувалого зубожіння і нужди. Польща — це під економічним оглядом країна **безробіття**, зростаючого **занепаду і застою** на всіх полях народнього господарства.

Найновіші вістки потверджують цей стан польського господарства як у хліборобстві, так і у промислі і торговлі. **Селянська маса** доведена до крайної нужди. Земельний голод і брак оборотового капіталу не дають їй змоги розумно господарити і примушують її продавати за безцін зліленні плоди праці своїх рук. Ціни хліборобських продуктів і худоби низькі, а промислові вироби дорогі. Польський **промисл** від часу заведення нової валюти в повнім застою. Найвиразніше видно це на **копальнях вугля на Горішнім Шлеску.** Колись, за німецьких часів тут кипіла робота, тепер багато копалень цілком не працює. Загальна продукція вугля в Польщі за останній рік значно зменшилася. В той сам час, як польські копальні вугля закриваються, ціла Польща переповнюється все більше німецьким вуглям. Воно і дешевше і крім того Німці дають його на кредит. З того виходять такі дивогляди, що багато польських вугляних фірм, які зобовязалися доставити вугля за границю, замісць добувати його у власних копальнях, купує його у Німеччині і експортує за границю замісць власного. Так мало бути в останніх часах з доставами польського вугля для Англії.

Польський металевий промисл стоїть перед небезпекою постепенної ліквідації або переходу в чужі руки. Фабрики льокомотивів і вагонів майже не працюють, бо через зменшення залізничого руху нема попиту за їх виробами. Машини для цукрових фабрик стоять без збуту, бо фабрикантам виплачується ліпше спроваджувати їх по дешевшій ціні і ще до того на кредит з Німеччини або Чехословаччини. Через застій будівельного промислу не можуть працювати всі ті фабрики, що доставляють металевих і инших матеріялів для будови. Переважна частина фабрик працює по пять днів на тиждень.

Дуже виразно відбивається господарський застій в Польщі на її заграничній торговлі. Польща чим раз менше вивозить власних товарів і чим раз більше спроваджує чужих товарів. За 1924 рік Польща вивезла на 212 міліонів золотих товару більше, ніж сама вивезла за кордон. Наслідком цього капітали відпливають закордон, а власні польські продукти остають без збуту. В деяких галузях торговлі вивіз зменшився катастрофічно. Так, наприклад, вивіз тканьких виробів, з яких жила велика частина населення головно в лодзькій окрузі, зменшилася за 1924 рік на половину. Бавовняних виробів вивезено на 55% менше, а вовняних навіть на 65%. Вивіз сирого дерева зменшився на 64%, вивіз заліза на 67%. Через заборони і незадалу орґанізацію дуже незначний був теж, як на таку хліборобську країну, вивіз збіжжа, худоби і инших хліборобських продуктів.

В останніх часах на польській вивіз товарів звалилися нові перешкоди. Скінчилося зобовязання Німеччини пускати до себе без ціла вироби польської частини Горішного Шлеску, отже вугіль, залізо і цинк. Німеччина не хоче згодитися далі на такий привілей для Польщі. Через те між Польщею і Німеччиною прийшло при кінці червня до цілової „війни". Німеччина не пускає до себе польських товарів, а Польща німецьких. Що-правда, одночасно ведуться німецько-польські торговельні переговори, але в кожнім разі вони принесуть для Польщі обмеження дотеперішних прав вивозу. Польська продукція буде ще більше ніж вивезено. В біжучім ній збут.

Одночасно пливуть широкою струєю гроші з Польщі за кордон за **імпортовані** (вивожені) **товари.** Довіз з чужих продуктів постійно зростає. За 1924 рік привезено до Польщі товарів на чверть міліярда золотих більше, ніж вивезено В біжучім році надвишка довозу над вивозом виносила в січні 65 міліонів золотих, в березні 70 міліонів. При тих невеличких капіталах, якими розпоряджає Польща, відплив таких сум за кордон побільшує загальний брак гроша і матеріяльну тісноту. Наскільки Польща попадає в чим раз більшу залежність від чужого довозу, видно зі слідуючого зіставлення деяких цифр довозу за перше чвертьріччя минулого і цього року. В цьому році Польща ввезла, наприклад, за перше чвертьріччя десять разів більше муки, як за тойсам час минулого року. Вівса ввезено до Польщі за згаданий період минулого року 39 тон, цього року 27,252 тони! З фабричних виробів ввезено до Польщі в минулім році за перші три місяці обуви за 3,3 міліони золотих. В цьому році за тойсам час за 10,1 міліона, одіжи в минулім році за 2,96 міліонів, в цьому році за 13,34 міліони, вовняних матерій в минулім році за 3.64 міліони, в цьому році за 6,86 міліонів, бавовняних матерій в минулім році за 10,5 міліонів, в цьому році за 21,06 міліонів і т. д.

Польща ввозить не тільки збіжжа, овочі, товщі і всякі засоби поживи, але крім того сиру предметів розкоші, як шовки, жіночі одяги, перфуми та багато инших предметів для вигоди найбагатшої частини населення. Польща дбала завсіди про вигоду своїх панів. В травні цього року Польща піднесла значно мито на довіз цілого ряду товарів, щоб тим способом спинити трохи залив Польщі чужим крамом. Цікаво, що власне ціла маса предметів розкоші лишилася при цій підвищі цілком недіткненя, як вина, лікери, перфуми, шовки, автомобілі і т. п. Отже, ці товари можна й далі довозити до Польщі по давніх цінах, за те підвищено в декілька разів инші предмети необхідної конечности, без довозу яких не можна обійтися. За них населенню прийдеться тепер платити без порівнання вищі ціни. Цей на перший погляд незрозумілий в демократичній державі дивогляд треба пояснити собі так, що всі предмети розкоші доставляє Польщі головно Франція, яку польський уряд не хотів собі зражувати підвищкою мита, за те предмети загального ужитку йдуть у якою Польща не потрібує панькатися. А платити за ці дипльоматичні чемности прийдеться широким масам населення.

Під натиском економічної кризи в Польщі стогне сільське і міське населення. Наслідком цього росте **еміґраційний рух.** Жиди виїздять масово до Палестини, а безробітна маса робітників, між ними безліч наших людей, виїздить підпими залізничими потягами до Франції і инших европейських країн та запродується там на тяжкі роботи серед найстрашніших умов.

Польська преса нарікає на уряд за господарську кризу. Нарікають і опозиційні посли у варшавськім соймі. Але на нарікання справа кінчається. Щоб ділом взятися за уздоровленя економічних відносин і допомогти населенню вирватися з нужди, на те в керманичів польської державної політики за патріотичною боротьбою з „внутрішним ворогом — національними „меншостями", нема ні охоти ні сили.

В. К.

ПОДЯКИ

Я нижше підписана членина, 77 відд. У. Н. Союза складаю найсердечнійшу подяку Головному Урядови У. Н. Союза і комісії просьб і скарг та всім делеґатам і делеґаткам Головної 16. Конвенції У. Н. Союза за уділенне мені запомоги, заразом дякую і нашому делеґатови А. Волошиному за те, що представив моє прикре положенне Головній Конвенції. Се була велика поміч для мене.

А тепер кличу до тих, що ще не належать до нашого товариства: Вступайте, поки час, щоби не було запізно! Біда не спить; не знаємо, що завтра буде, що може статися.

Агнішка Станько.

Складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за допомогу в сумі $50, яка стала мені, тяжко хорій від 8 літ, у великій пригоді.

Нехай Господь Бог заплатить У. Н. Союзови сторицею, а Ви, Братця і Сестри, горніться до нього з усіх сторін, міст і місточок, аби У. Н. Союз став ще більшою силою, і щоб міг давати поміч усім потребуючим помічи.

Анна Дороцька, Шикаго, Ілл.

Г. Михайлюю.

ДЕЗЕРТИР.

Там за селом пекольний бій...
Гремить гарматний грім, гуде...
На кількасот наших Стрільців
Галерська армія іде.

Градом гусним кулі падуть
На рідні лави, на рови...
А наші ставають году грудь,
Не жаль життя їм ні крови...

Наші гармати вже мовчать,
Не стало бач стрілень для них,
Ані патронів звідки взять,
Останний кулемет притих...

Лютує смерть... То тут, то там
Паде герой неначе сніп...
— Набій скоро дайте нам!"
Лунають крики розпучні.

— „Нема! Нема!" — Стиснувши кріс
Стрілець рішився вмерти тут...
Нарешті закурився ліс...
Галерці на пробій ідуть!...

Якаж їх сила! Яка тьма!
На горстку наших паде жах!
В розах вчинилась метушня
І похлався рідний стяг...

— — — — — — — —

В селі трівога, лемент, крик...
— „Тікай на нас грядуть часи...
Боже єдиний і великий
Ратуй же наших і спаси!" —

Он-там в хатинчиці маля
Перед Розпятієм Христа
Старець коліна гне свої
Молитву шепотять уста.

На лиці біль розлився сумний
І слеза з ока кап та кап...
Там у бою його син
Петро, Микола і Остап.

Нараз під хатою стук... стук...
Старий поглянув до дверий...
Урвавсь святий молитви звук.
— „Миколо! Сину! Ти живий?!" —

Ой тату! Пекло там і смерть...
Не сила вдержатись було...
Я ледви втік Сховайте гнер! —
В батька нахмарилось чоло...

— Ти дезертир? Ти трус? Ти втік?
А честь твоя, присяга де?!
Проклятя тобі з роду в рід
По віки вічні хай буде! —

Ти не герой, — ти раб і черв...
Зрадив братів і хоругов...
Я не тяй батько від тепер...
Ганьбу твою змив лиш кров...

І грімко, страшно пролунав
Старого голос наче грім...
Син кріс мерщій з землі підняв
І добіг своїм на водогін...

— — — — — — — —

Над крутим берегом Дністра
Він славну смерть собі знайшов.
На його гробі, мов весни
Ще цвіли ранні ліси...

ДОПИСІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На поміч рідному селу.

Щоби бодай в части помогти свому рідному селу, односільчани в Пасейку із села Більшаниця Велика, повіт Золочів, зорґанізували Запомоговий Комітет. Сей комітет вже зібрав і вислав до села на вдови і сироти і на Народній Дім слідуючі датки:

Члени комітету зложили: П. Борух 26.00, І. Борух 23.00, Г. Бойко 9.00, І. Цімко 12.00, Т. Цімко 14.00, Л. Ховзун 14.00, А. Ховзун 6.00, П. Гук 19.50, І. Гук 16.65, А. Гук 7.50, А. Галатин 7.00, Л. Гайовий 3.00, І. Квасниця 22.50, Ф. Кашалаба 21.00, В. Коваль 2.00, І. Костецький 2.00, І. Побережний 5.00, Ф. Смолин 5.00, С. Сварпіна 8.00, П. Шнайдер 15.00, І. Терешук 1.00, О. Воловець 10.00, В. Волошин 5.00, Г. Волошин 12.00, О. Зибар 14.00, Я. Зубар 12.80, І. Зубар 10.00, Г. Зубар 9.00, М. Пелех 10.00, Т. Свистун 5.00, П. Кобзар 8.00, С. Гук 11.00, Т. Цімко 4.00, С. Цімко 1.00, П. Паращук 6.00, В. Хміль 4.00, К. Кобзар 5.00, П. Голованчук 1.50, А. Проїник 2.00, О. Данилюк 6.00, Г. Копач 5.00. — Разом $380.45.

В ту суму входять добровільні жертви на зборах і коляди.

На листи зібрано від симпатиків як слідує:

Зложили добродії: Н. Смяга 7.00, А. Романів 6.00, М. Мельник 6.00, Ф. Гаврилів 5.00, Т. Панасюк 5.00, В. Малецький 4.00, М. Кметь 3.00, по 2.00 зложили: А. Ткачук, Т. Гладкий, Д. Біласъ, З. Ненко, М. Гущуак, М. Шеремета, М. Вихопень, В. Кезковскі, А. Зарічний, Ю. Мановіта, Ф. Квін, А. Сороковський 1.50; по долярови зложили: В. Мельничук, І. Биковський, І. Шуйга, С. Любарський, М. Доліший, І. Бабирад, Г. Цільник, П. Закутинський, С. Гладкий, Ф. Давидович, Н. Гаврилів, Ф. Маркитевич, Ю. Панасюк, Т. Цільник, З. Цьвик, Т. Дяковський, І. Різак, А. Кабаш, І. Галамов, Т. Карікa, Ф. Похневич, Д. Гавкіц, Стайн, С. Залацкі, Ф. Гаре, Т. Поліна, Г. Прокопчук, Н. Галабурда, В. Фрак, В. Покутницький, В. Гиренц, С. Дайч, Г. Сіда, С. Пальма, Р. Мира, К. Брос, С. Крамер, Ф. Лепц, С. Стайн, Н. Шміт, К. Судоль, Т. Данисевич, П. Судоль, І. Обскі, Л. Вайнслер, К. Ігорн, А. Биркач, І. Дрімба. По 50 центів зложили: І. Василик, Г. Савків, Д. Артишук, Д. Смерко, О. Куйбіда, Д. Фенканин, П. Мікула, В. Кучкуда, П. Кузбит, Г. Зьвір, Ф. Смолинський, В. Василишин, Ф. Шведчук, П. Ковів, Г. Черен, Ф. Ґрдос, Безмьлин, Жерта впливуло $146. На весіля в Насті Тарабас зібрав Т. Цімко 9.00, на хрестинах в Т. Цімка зібрав І. Квасниця 7.35, а Ню Йорку зібрав добродій В. Цільник 17.00, на сю суму зложили: В. Цільник 5.00, з Українського Н. Дому з 6-тої улиці 5.00, Н. Добрянський 2.00, по 1.00 жертвували: С. Абрагамовська, М. Возняк, П. Литвинишин, Н. Паньчишин і М. Дідоха.

Разом всіх жертв зібраних на листи є $185.30.

Загальний дохід з добровільних жертв і з підприємств, у строюваних Комітетом представляється як слідує:

Члени комітету зложили	$380.45
Зібрано на листи	185.30
Дохід з балю з дня 24. мая 1924	103.97
З представлення (Повернув із Сибірі) з дня 28. вересня 1924	163.15
З повторення вистави	25.00
Дохід з балю з дня 2. мая 1925	108.10
Процент з банку Н. і Трост Ко.	22.06
Разом всього доходу було	$988.03

Розходи Комітету були такі:

Вислано до села на руки Василя Волошина, касієра Комітету у Більшаниці:	
На вдови і сироти в рідним селі	$280.00
На Народній Дім у Більшаниці	600.00
Оплата за пересилки	56.20
Разом розходу було	$936.20
По відтягненню розходів від доходу остає на банковій кн.	$51.83

Остальна сума призначена на бібліотеку Читальні Просвіти у Більшаниці, на котру і Народній Дім записаний, котрий там будується і вже близько на викінченню.

Всім жертводавцям, а також всім тим, що займалися збірками, ми в імени наших братів з старім краю складаємо щиру подяку.

ЗА ВИДІЛ КОМІТЕТУ:

Петро Гук, предс.; **Ів. Гук**, кас.; **Йосиф Кашалаба**, секр.

Тепер відзвраємось до всіх кранів з Більшаниці Великої, котрі перебувають в Америці і просимо в імени голодуючих братів в нашім рідним селі: Зложіть свої жертви і поможіть голодуючим братам, а зробите велике діло. Ми тут в Пасейку вже робимо старання в тій цілі і сподіваємось, що і Ви не лишитесь без жертви, хоч тепер, але ще і нас перевисшите своєю жертволюбивостю.

Всі жертви просимо слати на адресу:

John Huk, 624 Van Houten Ave., Passaic, N. J.,

або просто до села на руки касієра комітету Василя Волошина.

Хто хотів би засягнути якої інформації щодо справодання або в якій іншій справі, прошу звернутись до секретаря комітету на адресу: **Joseph Kashalaba, 683 Van Houten Ave., Passaic, N. J.**

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поміч голодуючим в селі Купчинці, п. Тернопіль, Галичина.

Т-во Купчинці, яке істнує в Ню Йорку, постановило собі помагати родинному селу в його змаганнях культурно-освітних.

По світовій війні, яка знищила село зі всіх культурних добутків, які колись пишались у селі, ще і голод розпаношився.

Щоби хоч в части помогти збідованому селу, згадане Товариство вислало поміч стражданим від голоду на руки комітету, який звідси покликали до праці в селі Купчинцях. В склад комітету входять слідуючі громадяни: інж. А. Гладишовський, М. Качунь, Ст. Качунь, М. Демка і В. Косар.

Гроші вислано дня 28-го мая с. р. в сумі $100; оплата за пересилку 3 дол.

Було $66.26 з балю, який відбувся дня 2-го мая с. р., а $35 зложили: по 5 доларів Ст. Качунь, М. Мойсей, О. Савка, П. Король, М. Винник, В. Бурин і М. П. Білий. Разом жертвували $35.00; чистий прихід з балю $66.26. Усього $101.26.

Сі гроші вислано через Стенд. Банк 55 евеню Б, число переказу 25358.

Рівночасно згадане Товариство ухвалило на своїх чергових зборах дня 7-го червня виробити листи до збирання жертв голодному селу, на які жертвували: на листу ч. 1. по 5 дол. М. Винник і М. Рудик; по 1 дол. Б. Розенблят (євр.), М. Розенблят (євр.), А. Амброс (Поляк), І. Вишневскі (Поляк), Ф. Маркевич (Поляк), І. Олійник, Н. Боднарчук і Л. Гірка; по 50 цнт. І. Глоговський, Г. Глоговський і В. Клотковський (Поляк). Зібрано разом $19.50; збирав М. Винник.

На листу ч. 2. по 5 дол. В. Бурин і М. Майдан; по 3 дол.: М. Голубович; по 1 дол.: Й. Кац, (Євр.) і В. Малек (Поляк); зібрано разом 15 дол. Збирав В. Бурин.

На листу ч. 3. П. Дембіцький, 5 дол., Др. В. Борак 1 дол.; по 50 цнт.: І. Шкварок і Д. Завада; по 25 цнт. Ст. Бурдиян і І. Гладкий; зібрано разом $7.50. Збирав П. Дембіцький.

Листа ч. 4.: Д. Польний і Н. Содомора по 2 дол.; І. Содомора 1 дол.; зібрано разом 5 дол. Збирав Ст. Качунь.

Листа ч. 5. по 5 дол.: М. П. Білий, І. М. Кльоц, І. Левицький і Ґ. Бабяк; по 1 дол.: В. Стефанюк, Гр. Крамар, С. Буджак і Д. Орищак; по 50 цнт.: А. Стейн (євр.), І. Неглер (євр.) і Ф. Нюфілд (євр.); Е. Левіцкі 10 ц.; зібрано разом $25.60. Збирав М. П. Білий.

Листа ч. 6. Ст. Дембіцький 2 дол.

З цієї гроші зібрані в сумі $74.10 вислано (телеграфічно) дня 7-го липня с. р. через Укр. Інформаційне Бюро Василя Гагевича 470 В. 23 Ст., Ню Йорк, в сумі 75 дол. Пересилка безплатно, тільки заплачено $3.50 дол. за каблеграму. Вислано поміч для голодуючих в рідному селу в сумі $175.00; оплата за пересилку $6.50. Загальна сума 181.50.

Всім жертводавцям щиру подяку складає Виділ Товариства.

В. Бурин, предсідатель;

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч голодним.

Тутешне товариство Запорожська Січ одержало отсе писмо:

Львів дня 26. червня 1925.

До Хвального Товариства „Запорожська Січ" в Ню Йорку, відділ 117.

Надіслані Вами двадцять долярів через Земельний Банк Іпотечний для голодуючих ми одержали. Складаємо Вам щиру подяку за те, що в тяжку хвилину Ви приходите з допомогою старому краєви, що голос розпуки, який несеться з наших голодуючих сіл знайшов відгук. Ставши до порятунку голодним, Ваше Хвальне Товариство піддержує традиції давної Січи Запорожської, яка завжди ставала до допомоги і обороти всіх визискуваних, голодуючих і принижених. Ваша мета накормить голодуючих, заспокоїть тугу батьків, осушить сльози дітий. — В кінці голодової акції надішлемо Вам докладний звіт про розділ зібраних пожертв.

З пошаною

КРАЄВИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ „ГОЛОДНОМУ СЕЛУ".

ЛЕЙКВУД, ОГАЙО.

На поміч читальні в Стубельци, повіт Перемишль.

Року 1922, громадяни села Стубельця, перемиського повіту, написали лист з просьбою до нас, своїх односільчан, щоби ми їм прийшли з помочю у відбудові війною знищеної читальні Просвіти, котра була осередком гуртовання як молодих так старших, котра богато помогла в піднесенню освіти серед громадян нашого села. Страшна війна не щадила нічого, не пощадила і того, дорогого всім дому. Післявоєнне лихоліття, неврожай і загальне зубожіннє не позволяє поправити навіть особистих інтересів, що до загальних. Ми, уділяючи їх просьбу, зробили баль 1922 року, котрий нам приніс 33.00 долярів. Ми Стубельчани, котрих є лиш 8-мох, зложили: Іван Бабяк, Мих. Бабяк, Фр. Вірківський, І. Дзяд, Мих. Дзяд, Ів. Цьвек, Гр. Цьвек і Дм. Клек по $5.00, разом $40.00. З посторонніх зложили: Іван Броварний, Йосиф Орлинський і Анна Піддужна по $2.00; Мих. Павлущький $1.00, разом $7.00. Так що 1922 року ми вислали 80.00 долярів до села Стубельця, з котрих 20 дол. пропало, а дійшло тілько 60.00.

За тих 50 дол. вони поставили зруб і накрили, але докінчити не було чим. Тому послідної весни вони звернулися з просьбою до нас ще раз. Нас є тут лиш шістьох тепер і власними силами помогти не можемо, тому ми постановили урядити ще один баль на користь читальні, з котрого ми отримали $53.60, а зложили: Ан. Підлушна, Дм. Малецький і Пав. Барвика по $2.00; Олекса Гриценяк, М. Кущюк, С. Яремко, М. Орлинська, П. Бучинський, М. Соха, Ол. Момрик, М. Потихач, Ан. Салук, Т. Бучинська, М. Колодій, Ст. Лихва, Вас. Базовий, Ів. Денега, І. Кинайлюк, М. Гудима, Кость Кузда, Каз. Кшановський, В. Демко і М. Ягело по $1.00; Мих. Морган 40 ц., разом $26.40. — І сим разом післали ми їм 80 долярів через банк.

Усім жертводавцям і всім, котрі не жалували старання і труду, складає сердечну подяку.

Комітет.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Подаю до загального відома всім жертводавцям, що гроші, які я збирав на читальню Просвіти ім. І. Франка в Москалівці, повіт Косів, вислав я на руки головоі читальні Николи Тимкова.

Жертви зложили: А. Романів $5.00; по $3.00; В. Лелет і В. Юсипчук; Ю. Шведюк $2.00; по $1.00: В. Балагурак, В. Библюк, З. Нетик, І. Джуранюк і П. Мартинюк; по 50 ц.: О. Свитак, Н. Кинайлюк і П. Юсипчук; по 25 ц.: Д. Балагурак і Т. Мухній. Разом $20.00.

Гроші ci вислано через Мокрай Бродерс Банкерс, 150 2-га ул., Пасейк, Н. Дж., число посвідки 17314. Кошта пересилки в сумі $1.75 оплатив низше підписаний.

За одержані гроші виділ читальні Просвіти складає всім жертводавцям щиру подяку. Я від себе також дякую всім жертводавцям, що помимо тяжких обставин робітника в Америці не жалували своєї лепти на народню ціль.

Василь Юсипчук.

ЧЕРВОНІ КИТАЙЦІ.

Кілька тисяч проживаючих в Москві Китайців уладило велике манифестаційне віче проти варварської політики чужих держав в Китаю, а з осібна проти масакри китайських студентів японськими і англійськими поліцаями в Шангаю. Маніфестанти ухвалили випустити відозву до робітників всього світа з протестом проти злочинств західних европейських держав в Китаю.

ЯК ПОПУЛЯРИЗУЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В АМЕРИЦІ.

Хто не заробляє на українській пісні та хто не присвоює її собі? От, підійдіть лиш до якого більшого американського водвіля. Читаєте в програмі, що там будуть співати „Джінсі Сонгс" (циганські пісні). Знаєте, які? Підіть лише та послухайте. Вийде вам чотири „малоросійських Єврейчиків" на сцену, пробираних з якусь московсько - українсько - циганську мішанину (богато чер-воного!) та перекручують, аж вуха ріжe, наші пречудні народні пісні. Се „Джінсі Сонгс"". Або підійте на „Іст-сайд" в Ню Йорку, на долині міста. Чуєте, з якогось склепу з фонографами розносяться мельодії українських пісень. Вступаєте і кажете показати собі українські кружки. „Гват ду ю кол ит? Юкаріно?" — „Но, Юкраінієн" кажете. — „Юкраініен? Юкраініен? О! О! Єс! Ві гев найс Полиш сонгс енд денсес. О! Єс! — пліз! детс Полиш денс — „кожушок" се! вері „джофулл" — „Полиш денс! енд гір є Ропенсонг „Реве та стогне" сенг бий фемаз Ращен тенор Каценко!" — І так вам натичать тих „польських" та московських пісень, — а все те наш народний скарб, а все йде на чужу славу!

Недавно знов появився в продажі новий винахід: ролки на автоматичні пяна. І знов тасама історія. Чуєте, пяна грають українські мельодії, а коли спитаєте за них, дістанете відповідь, що се... „найс Полиш," або „Рашин сонгс". Проворні Полячки та російські Жидки роблять бизнес на українських мельодіях, пускаючи їх в обіг своє. Ось недавно якийсь Жид приїхав і московські. Отак дак в Бруклині видав збірник Україна ще й на чужині служить ворогам. А причина того? Наша власна неповорушність. Чужі беруть наше і торгують ним як своїм, а нам остає дуля... А потім плачемо, що нас у світі не знають, лиш наших ворогів. Розуміється, що так!

Добре длятого, що знайшлася фірма, що стала продукувати українські ролки на пяна як українські, ще і з українським текстом пісень, виписаним великими буквами побіч музичного тексту ролки. Сею фірмою, яка через се поклала заслуги для популяризації українських пісень в Америці є Січовий Базар в Ню Йорку. Досі видала ся фірма 20 ролок з українськими мельодіями, приміром: Ще не вмерла Україна, Далека ти а близка нам, Верховино, Віють вітри, Взяв би я бандуру, В гаю зеленім, Скажи мені правду, Ой не ходи Грицю, Думка-коломийка, Шумка, Ми Гайдамаки, Тей там на горі, Там на горі сніг біленький, Стоїть гора високая, Ой у лузі, Ізах козак, Берізка, Владико неба і землі, та Місяць ясний. — Ціна ролки 75 центів і доляр. Додати треба, що ті ролки виконані справді артистично, не по партацьки. Се не диво, бо ноти зладив наш звісний музик, п. Мих. Гайворонський, а відіграв на ролку знаменитий пяніст п. Микола Стембер. Тому отсі ролки стоять о ціле небо висше українських ролок виданих Поляками та Жидами, яко „польські" або „російські".

„Січовому Базареви" належиться признанне за се, зарізикував на се коштовне підприємство для популяризації української мельодії. А то в Америці треба боротися за своє. Ось недавно якийсь Жид-поляк пустив на ринок збірник міжнародних пісень. Там поставив українські пісні так: „Коломийке (Чехословак); „Козачок" (Рашен) і т. п. Про українське нема ні згадки. Треба було до нього прийти і переконати, що се помилка, та щоби посправляв, що Жидок зробив і тепер всі ноти вийшли другим накладом вже поправлені, на „Українієн". Так хай кождий Українець слідить за сим, коли вже видавництво або насоснись напише замісць „Українієн" — „Рашен", чи „Полиш", чи як, зараз треба протестувати, а найкраще держатись засади „Свій до свого" — і попирати свої видання, не чужі, нераз нам ворожі.

Мирон Сурмач.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Н. Н., Бриджпорт, Па. — Вірш досить добре складений, але ще в дечому недомагає щодо форми. Щодо змісту його моральний змисл остільки невідповідний, що має на меті пригучувати читачів до нарікань і плачів, а у нас того і так забогато, а замало зазвіття, стійности та видержимости у боротьбі і праці.

Дописувательь, Йорклин, Дел. — Дописів не надаєтьсь до поміщення в газеті.

П. К., Ню Йорк, Н. Й. — Першої дописі не помістимо, бо в ній переказуєте лиш відомі річи, які вже богато разів були у Свободі.

Другої дописі не містимо теж, бо повна особистих зачіпок, яким не місце в газеті.

Ольга Кобилянська.

НЕНАВИДЖУ ПОЛЯКІВ.

(Уривок з повісти „Перелиш").

Я ненавиджу Поляків вже відай вродженою ненавистю і не вміла ніколи оставатися спокійною, коли говорила про них.

Бо Поляки угнітали і переслідували Українців цілими віками, корили, ганьбили мій нарід, розбивали його силу і висмоювали його кров; покидали на дні нагоді, накидували насильно своє панування, в до світа, і висоти не допускали; орудуючи брудом і підлістю самі зростали, а тимчасом український нарід... О, Боже, Боже, де правда?

Але нехай утискають нас Поляки до скону; нехай видумують на нас пляни і заходи, котрі — що правда — шкодять нам богато, підтинають неодно життя, але яко націю нас затерти — це не вдасться їм ніколи! Ми сонна, лінива, вигідна сила, що до терпінь звикла, мов вязень до оков, однак подражнена раз до крови і введена в захват, зломить тиранську руку раз на завсіди. Коли тільки сотня частина мого народу відчуває так як я, то ми не згинемо! Я перенята його єством, мов рослина соняшним світлом, а коли хто так відчуває, той не загибає ніколи.

ДІТОЧІ ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ.

	цят.
В чужім пірю, картина в 3-ох діях (10 осіб)	10
Дарунки русалок, фантазія в 2-ох діях (16 осіб)	10
Добрі діти, з життя амер. школярів в 3-ох діях (8 осіб)	15
Іменини Влодка, комедійка на 3 дії (8 осіб)	10
Коник стрибунець, сценічна гра в 1-ій дії (5 осіб)	10
Лісова казка, сценка на 1 дію (10 осіб)	10
Печери, сценка на 1 дію (8 осіб)	10
Соняшник, в 3-ох діях (9 осіб)	15

„SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Осип Маковей.

КРИВДА АВРААМА ГОЛЬДШТЕЙНА.

(Оповіданнє).

У кождім місті, котре дбає про свою честь, найбільше попрібним домом є тюрма. Хто тому не вірить, нехай приїде до нас і переконається. Полована містечка в руїнах, школи розвалені, церква ушкоджена, а тюрма ціла і ненарушена, навіть вікна не повибивані. Всі війська, всі народи, котрі в часі війни відвідали містечко і рішили культурними способами старалися зробити з нього одну величезну купу гною і румовища, пощадили тюрму і вартовими стерегли цю благородну інституцію, без котрої не можна обійтися ані в часах, коли один нарід другому назначує, чим він має бути, ані тоді, коли нарід сам себе означує.

Кождий, хто на сю тюрму дивиться, а ще більше той, хто мав честь у ній жити, мусить ударити чолом перед геніем Адольфа ректе Авраама Гольдштейна сина Давидового, бо то він перший, ще перед роками своїм умом зрозумів і серцем відчув велику потребу містечка в тюрмі і вибудував дім з такими пивницями на половину у землі, що суд зараз його найнімив: партер на деякі бюра для себе, а пивниці на вязнів. На стіні появилася вивіска з написом: Ц. к. Сонд повятови — і дім доступив навіть тої чести, що був на образках, продаваних у містечку, як будинок гідний найбільшої уваги і що найменше повітової слави.

Раз відгадавши, що тюрма буде свята для всіх військ і народів, Гольдштейн міг собі спокійно сидіти у Відні цілих шість років війни і не журитися нею. По шістьох роках, уже й по гостині большевиків у Галичині, Гольдштейн вернувся з Відня до дому. В дорозі, вже в його любім краю трапилася йому немила пригода: войки обтяли йому його прекрасну бороду, таку велику, що в бібліо[illegible] ній[illegible] Авраама[illegible] не[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] булої щирим наміром ратифікувати істнуючий лад зі свого боку без найменшої перешкоди, тимчасом вояки так тяжко скривдили його! Він мав гулю на голові — і красою своєї бороди, так сказатиб, надолужував з низу голови те, що на вершку голови було негарне,— тимчасом бороди не стало, а гуля лишилася. Се виводило його довший час з рівноваги, можна навіть сказати: притупило його острий розум, бо він при всякій надумі мав звичай рукою гладити бороду, як повісмо, і тоді приходили йому в голову найкращі думки, а тепер не було на чім і руки сперти, бо по бороді тільки зруб лишився.

В домі Гольдштейна в партері не було тепер суду, але тюрма в низу була повна людей. І то не яких-будь людей. У найбільшій комнаті був майже цілий український університет: шеф-лікар галицької армії, директор шпиталя, адвокат, священик, — не доставало ще фільософічного факультету, але кандидат на катедру був уже намічений. Були й слухачі, студенти і селяне. Гольдштейн розумів, що його домови припала велика честь, але як погадав собі, що отсе вже шість років в тюрмі і вибудував дім з такими пивницями на половину у землі, що суд зараз його найнімив: партер на деякі бюра для себе, а пивниці на вязнів. На стіні появилася вивіска з написом: Ц. к. Сонд повятови — і дім доступив навіть тої чести, що був на образках, продаваних у містечку, як будинок гідний найбільшої уваги і що найменше повітової слави.

Раз відгадавши, що тюрма буде свята для всіх військ і народів, Гольдштейн міг собі спокійно сидіти у Відні цілих шість років війни і не журитися нею. По шістьох роках, уже й по гостині большевиків у Галичині, Гольдштейн вернувся з Відня до дому. В дорозі, вже в його любім краю трапилася йому немила пригода: войки обтяли йому його прекрасну бороду, таку велику, що в бібліо[illegible] ній[illegible] Авраама[illegible] не[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] булої ський факультет відводили на залізницю в окружну тюрму, як лікарів і адвоката пустили покищо на волю, як натомісць спроваджено багато инших злочинців, — ждав даремне кілька тижнів — грошей за коміре ніхто не приносив. Тоді він рішився упімнутися о свою кривду.

Пішов до начальника суду. Той вислухав Гольдштейна досить спокійно, але відповів досить гнівно, стукаючи пальцем об якусь правничу книгу:— То, пне, не можна так, як ся пану здає, на писок... гм, гм.: то, пне, треба на письмі. Поки що, пне, суд не має ще своїх арештантів, бо тільки починає свою роботу... гм, гм... пне, ну, треба контракт найму відновити. — Прошу, пне, пане Гольдштейн, мені не перебивати, коли я говорю! — Так... гм, гм... пне. Тепер, пне, арешти займає військо, жандармерія... Гм, гм... і державна поліція, — отже, пне, за ними обовязок платити. А тепер, пне, прошу вийти, бо я маю роботу. Так, пне!

Не було ради. Гольдштейн вийшов. Пішов просто в казарми до військового команданта. Пан капітан полірував собі саме нігті на пальцях і був занятий найдовшим, китайським, виплеканим нігтем на мізильнім пальці, коли його чура заступав і дав знати:

— Пане капітане, Жид чекає

— За двері його! — крикнув капітан і навіть не повернув голови.

— Каже, що йому належиться чиніз за арешт.

— За двері! — зарвав капітан на всю комнату.

Він хоче поговорити.

— Ззза дверррі! — загремів капітан уже так страшно, що коли чура вибіг у передню комнату, Гольдштейна вже не було.

Він не ждав, тільки з гнівом у серці ішов до жандармерії. От тепер для втихомирення думок булаб йому дуже придалася його борода, тимчасом він лише безнадійно вхопився за коротку щетину і вяло спустив йому руку в низ.

Комендант поліції жандармерії, [illegible] навіть солодко, просив сідати, розвідав, хто він і за чим приходить, але потім почав немилу розмову.

— Пан Поляк?

— Ну, я Жид, але Поляк — відповів Гольдштейн скоро.

— Польський патріот?

— Ну, най буде і патріот!

— Маєте сина?

— Маю трьох.

— Служили при нашім війську?

— Ні.

— А що ви доброго зробили для вітчини, котра принесла вам свободу і лад? Дали може гроші на позичку відродження?

— Ні ще!

— Отже, бачите! Нічого ще для вітчини не зробили, але за ті арештантські нори, де я не держав ни своєї собаки, жадаєте вже заплати. Навіть такої малої жертви не хочете зложити на нестолі вітчини. Чи перед нашим приходом заплатив вам хто за арешти? Правда, що ніхто? А від нас жадаєте... Такого патріота ми не забуваємо... Врешті, ми відходимо звідси за кілька днів і всі наші справи передаємо державній поліції, котрій я скажу і про арешт і про ваші патріотизм. Моє поважання!

Гольдштейн відчув цілим серцем, що ще не зробив для нової вітчини нічого доброго, одначе не міг зрозуміти, чому стільки патріотів заробляє на патріотизмі, а він має тратити?

Налякала його погроза, що поліція буде знати про його байдужність до вітчини і він пішов чим-скорше до начальника поліції, поки ще той не дізнався нічого від команданта жандармерії.

Начальник поліції був відомий, як великий антисеміт. Але він ненавидів тільки Жидів мущин і старі Жидівки, зате молоді Жидівки, і до того гарні, навіть дуже любив. Гольдштейн чув уже про се, але свою справу уважав такою чистою і свою кривду — такою великою, що мав відвагу говорити про неї і з найбільшим антисемітом.

Двері до пана начальника були в горішній частині склеєні з папері було стільки дір, що хто не хотів, міг усе бачити, що діялося в комнаті. І Гольдштейн побачив, що начальник переслухував саме молоду Сальцю Померанц — і то переслухував якось так дивно, що вона нічого не боялася. Навпаки, виявляла велику відвагу і соромливість. Протоколу не писалося... Це обурило правовірного Авраама так, що він аж відступив від дверей, сплюнув на поміст, по хвилині закашляв і ще по хвилині застукав до дверей. Тим способом хотів він остерегти пана начальника, щоби перервав урядування із Сальцею і почав з ним. Ізза дверей почув дійсно: „Прошу!"

Гольдштейн увійшов і слухав, не заставши дівчини в комнаті, оневидно, вийшла в другі двері. Начальник розгрівався навкруги, коли начальник спитав його різко:

— Умієте читати по польськи?

— Умію.

— Що тут стоїть написано?

І показав на великий друкований напис, прибитий на стіні. „Полагодь скоро свою справу і будь здоров! Не забирай дорогого часу!"

Гольдштейн прочитав і успокоїв пана начальника: — Ну, ну, я зараз!

Але те „зараз" було за довге і начальник, як тільки змірковав з перших слів Гольдштейна, чого він хоче, відправив його словами:— Ми за арешти нічого не платимо. Нехай платять ті, що в них сидять. Як би не було їх, то й ваші арешти нікому не були би потрібні. Я ще маю фондів на такі цілі. Колись, як дістану, то подумаю а тепер будьте здорові! У мене час дорогий...

На нині мав Гольдштейн уже досить своїх заходів. Ніде йому не повелося. Але як чоловік з діда-прадіда розумний, він не нарікав на це перед ніким, тільки усвоїм нутрі сердився без міри. Як не сердитися, коли нема правди на світі?!

По тижні він зайшов до директора шпиталю. Ніщо инше, тільки недостача бороди, а чи сунула йому сю лукаву думку. Лікар сидів у своїй комнаті, в білім халаті, з великими круглими окулярами в роговій оправі на носі, і вирізував пилочкою листки на дощинці, — робив каєтку для жінки на іменини. Зі своїми довгими вусами він виглядав дуже грізно, але в серці своїм був добряга, тільки що дуже скорий і палкий.

Довідавшись, що Гольдштейн приходить до нього не за лікарською порадою, він робив далі свою роботу і слухав.

— Пан доктор мешкали у моїм домі цілий місяць.

— Коли?— здивувався лікар.

— Ну, тепер в осени. Не гнівайтеся, то було в арешті в моїм домі.

— Ага! — зрозумів лікар і зробив великі очі.

— Тепер вийшло таке право, що хто сидить, той платить чинш. Так казав начальник поліції.

Щось уже лікаря вкололо, бо він покинув роботу і встав. — Я — каже — про се не чув. Але знаєте що, пане Гольдштейн? Я вашої кривди не хочу, а що грошей не маю, то за арешт вишну вам безплатно сліпу кишку.

Гольдштейн відступився назад.

— Ну, на що витинати? Я здоров.

— То вирву вам задармо всі зуби.

— Пан доктор жартує.

— Ні, я не жартую. Нічучи тим, чим можу. Як хочете, то я вам без інструментів вирву всі зуби.

Гольдштейн відступив ще крок назад.

— Ах, чекайте! — скрикнув доктор радісно. — От ви на голові маєте гулю. Я вам її зараз зоперую. Сідайте! Це буде найліпше!

І доктор ухопив якийсь ножик. Гольдштейн не повірив добрим намірам лікаря і так скоро вийшов з комнати, що на порозі трохи не перевернувся. Уже в сінях скрикнув відважно: — Я йду зараз на поліцію! За що ви мене хочете різати? Я задармо не маю [illegible] І пішов справді на поліцію. Заглянув обережно у вікнице в дверях і побачив, що начальник щось диктує своєму писареви. Застукав і увійшов. Начальник встав скоренько:

— А це ви, пане Гольдштейн, знову в справі арештів?

— Ну, доки я буду чекати? Ніхто не платить. Я не маю де зложити ані дров, ані картофель, бо всі пивниці заняті арештами, і я за то не маю ані феника. Ще мене хочуть різати.

— Хто хоче?

— Доктор. Не хотів заплатити за арешт, тільки...

— Бо він не має платити.

— Ну, то хто має платити? Суд ні, військо ні, жандармерія ні, поліція ні, арештанти ні, — що то за порядок?! То є кривда, то розбій на гладкій дорозі! Звідки я приходжу давати свій дар [illegible] арешти?!

Начальник видивився грізно на Гольдштейна і промовив страшно: — Ага-а: то ви та-ак? Добре! Отже, пане Гольдштейн, дійшло до моєї відомости, що ви даєте арештантам харч, гербату і т. п. Значить, підпираєте революціонерів і большевиків. Крім того ви відважилися тут при мені образити наші власти. Ми не кривдимо і не розбиваємо нікого. Прийде час, заплатимо! — Сержант, відведіть сього пана назад до арешту! А завтра приведете його сюди до протоколу.

Таким способом Адольф ректе Авраам Гольдштейн попав у тюрму, котру сам вибудував, і замешкав не на горі, тільки у пивниці, на пресвітний смуток його жінки і цілого цілого роду Гольдштейнів, Фуксів, Каців і инших свояків. Тут я рішився Авраам не ждати більше нічого за наєм, лише при найблизчій нагоді викинути арешти зі свого дому. І так містечко готово остаться без тюрми... Чи переже воно сю катастрофу?...

В КОЖДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТІ ПОВИННА [illegible]

ФАРМИ!

КОРИСНА ФАРМА В НЮ ДЖЕРЗИ.

194 акрів, 100 акрів засіяних, решта пасовисько і трубаки, ріка, сад, 8 кімнат, 8 р. забудовань, 20 гарних коров, 3 коні, много курий, гуси, качки, безрогі, всі машинерії, зел. уборіння. Ціна $8.500, готівкою $3.000.

Фарма 69 акрів, 5 ріка, решта земля під управу, ріка, сад, близько гарного місточка при цементовій дорозі, дім 7 кімнат, стодола і 2 др. забудовань, 6 коров, 2 аліяки, 2 коні, 2 безрогі, 200 курий, всі машинерія, 20 акрів вівса, 20 акрів, картофлі капуста і т. п. Ціна $4.000, половина готівкою. Маємо фарми всякі, ціни і вибір з всіх стейтах.

F. PISARKO,
218 E. 7th Street, New York City.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ФАРМ.

Фарма 73 акрів, дім 8 кімнат, і инших будинків, 6 акрів ріка, сад, 12 акрів вівса, 10 кукурузи, 11 пшениці, 9 жита, решта сіно і пасовиско, вода з будинків, 6 коров, 2 коні, 6 безрог. 500 курий, качки, гуси, фармерські машинерія. Ціна $5.000, готівкою $2.000.

Фарма 50 акрів, 5 акрів ріка, решта управлена земля, 1 корова, 300 курий, дім 7 кімнат, 4 инших будинків, фармерські машини, 2 милі до міста, школа при фарми. Ціна $3.700, готівкою $1.500. — **F. FILANOWSKY, 1031 St. Mark's Pl. (E. 8th St.), New York City.**

ФАРМИ ДО СПРОДАННЯ.

Родинці тепер найліпша пора оглянути фарми. Тому хто має замір набути фарму за малу вплату, то можна набути в околиці Lowville, N. Y., де земля є урожайна і в добрім положенню близько місточка, склепів, шкіл і твердих доріг. Маю фарми від 50 до 300 акрів, добрі фармерські будинки, коровни і коні. По інформації прошу писати, а дістанете докладні інформації. 166-67

F. WIELOMSKI,
3 Stow Street, Lowville, N. Y.

КОСИ

Маємо австрійські серпи і коси з найліпшої серебристої сталі, коса довга 32 цалі, важить поверх фунта, за одним поклепанням — косить пару днів. Ціна коси $3.00. Пересилка до коси 50 ц. Бабка 75 ц. Молоток 60 ц. Брусок 25 ц. Серп з зубами $1.00.

Замовленя враз з грішми посилайте на адресу: 121—

UKRAINIAN BAZAR
168 E. 4th St., New York, N. Y.

ЧАСОПИС „СВОБОДУ" ЧИТАЄ ДО СТО ТИСЯЧ ЛЮДИЙ, ТОМУ ВОНА є НАЙЛІПШИМ ПОСЕРЕДНИЦТВОМ ДЛЯ ОГОЛОШЕНЬ.

Борис Пильняк.

ГОЛОД.

Всеволод Іванов оповідав, як рушили щурі, мільйони щурів: „дерева росли зі щурів, зі щурів підіймалося сонце." Щурі бігли через поля, села і присілки. „Жирне, випасене стадо на деревах сонце. Випасеними животами висувалися хмари. Земля, як обгризена, з від-землі до неба сухоребрий вітер. Від землі до неба прозора, голодна курява"... „Щурі бігали і все на південь." Тоді саме їх стали бити, щоби їсти. Били киями, камінням, давили колесами возів. „Над вечір у кожного, як пів воза." Заночували в полі. „Наївшися, Настя зготувала ще ринку і післала з нею Мирона на село, до матері." Вернувся рано і віддаючи ринку, сказав:

— „Мама ще просили"...

Щурі бігли через поля, села і присілки. У хаті, на селі, щурі-дитині руки й ніс обгризли. „За писком щурів, не було чутно плачу матері." Потім прийшов „сельголова": полапав обгризену ручку дитини, накрив дитину ганчіркою і, сідаючи на лаву, промовив:

— „Протокол треба. Може ти сама обгризла. Виконком наказує, аби про всі такі випадки йому доносити."

„Оглянув високого, з роздутим тілом Мирона."

— „Ач, як розпасся! Може це ти обгриз? Мій обовязок — не вірити. Зновуж, для чогож щурові їсти людину?"

Потім рушили люди. „Жирне відгодоване ставало сонце. Випасеними животами висувалися хмари. Від землі до неба сухоребрий вітер." І була ще — тиша. Настя — „худа, з почорнілою шкірою і з вивернутими вогкими повіками" — казала Миронові:

— „Ти, Мироне, не показуйся. Здурманів мужик, особливо вночі — згрішить, убє... Ти скудни краще, скудни"...

— „Не можу я скуднути! — хрипів Мирон. — Не можу, бо кість таку маю. Чиж винен я, що? Тож і так їм так, що аби як, аби не дорікали. А тіло моє, — брехня! Вода, а не тіло! Ось, полапай тільки!"

— „Знаю. Звичайно. Деж може бути, щоб таке тіло? Алеж, хто повірить? Заріже! Не показуйся краще"...

Вже після того, як вигинули всі коні. „Шкіру з хомутів зіли."

„Раз Настя завернула з дороги і знайшла купу кінських кізяків під піском. Зшкробавши пальцем напів засохлу шкарлупу, покликала Григорка:

— „Іди сюди... з вясом"...

Вночі Миронові приснився врожай. Мине, золоте колосся, важко висипувалось зпід рук і ніяк не давалось в долоні. Аж раптом те колосся нажило свої рожеві вусики і полізло до горла. Тоді саме Мирон збудився й почув, як хтось обляпує його ноги: від литок до пахвин і на відворот. Схопився і крикнув:

— „Хто тут?"...

„Зашелестів і стих. Хтось зник. Прокинулась Настя.

„В животі тисне.

— „Облапують... Тіло обляпують...

— „Умру... Від кінського... Тисне мене... В животі, як камінь розпечений... Блювати, не блюю, а так млосно... Як би так що, то закоп...

— „Викопають...

„... Настя вмерла. Вміраючи благала:

— „Хлібця... Хоч би тільки до уст приложити... Дай, Мироню, присяйбіг... На один зуб... Кусничок... А потім умру, і не скажу — так, чи не так...

— „...Поховаєш? — запитався Федько, відходячи.

„Осторонь на землі, звісивши під твердими жовтими зубами довгу тонку губу, сидів довгоголовий Григорко.

— „Відійди! — сказав Мирон. — Я поховаю...

Григорко порушив раменами попробував рукою дручок, що тримав між колінами і сказав:

— „Геть... Я сам... Я поховаю... Я колись хотів одружитися з нею... Геть...

„Під кущами, як голодні пси, горнулися гуртом підлітки.

„Григорко пхнув дручком і закричав:

— „Геть мені звідси... Геть... Вишкірилися...

„Аж кричав, Мирон засунув за пазуху Насті руку, знайшов на тілі якийсь маленький твердий кавалячик, вирвав і хотів заховати в кишеню. Григорко завважив і, підпираючися дручком підійшов ближче:

— „Кинь, Мироне, кажу тобі... Кинь... Моє...

„Григорко махнув дручком над самою головою Мирона і той, відступивши крок назад, кинув маленький чорненький хрестик. Григорко присунув його дручком до своїх ніг...

— „Геть... моє... сам поховаю... — пальці вгризались у куструбатий дручок, в очі не дивився.

„Мирон пішов не озираючися. Підлітки, гиканом, кричали:

— „Зжере!...

„Жирне, відгодоване ставало на деревах сонце. Випасеними животами насувалися хмари. Земля, як обгризена. Від землі до неба сухоребрий вітер"...

З російського переклав

К. Полішук.

ПРОСИТЬ ВІСТКИ ВІД ЧОЛОВІКА.

ІВАН ДОВГАНЮК з села Торговиці, повіт Товмач, в Галичині, виїхав до Америки в 1913 році і пробував деякий час в Торнерс Фолз (Massecusetts), та до останнього часу не давав про себе ніякої відомости родині. Жіна Анна Довганюк з краю просить його, або хто-б знав про нього, подати їй його адресу через Свободу.

В СПРАВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЯКО-УЧИТЕЛІВ.

Поклик до дяко-учителів в Злучених Державах.

Брак організації дяко-учительського стану в Америці являється одною з найголовніших причин нашого прикрого матеріяльного, а ще більше морального положення. Без організації не можливе нинішне скомпликоване житє суспільне; без організації не осягне і наш стан тих цілий, до яких покликаний і не буде всілі сповнити своєї задачі для церкви і народа.

Дня 4. липня с. р зібрався гурток дяко-учителів на зазив п. А. Лаврова, щоб застановитись над потребою і головними основами дяко-учительської організації. Не тільки з вдоволенням, але з одушевленням прийнято думку. Говорено там не тільки про наше матеріяльне положенне, але ще більшу увагу звернено на потребу згуртовання при організації таких одиниць, які своїм знанням, характерностю і ревностю в праці стались би спосібними до сповнення своєї задачі.

Помагаючи нашому духовенству в праці на церковній ниві і на области просвітній та патріотичній, ми мусимо дати церкві і народови нашому робітників, що доросли до того великого завдання. Коли праця наша має мати вигляди на успіх, ми мусимо знати о тім, що лише в гармонії з нашим патріотичним духовенством ту ціль осягнути можемо.

Якщо маємо вимоги і очікуємо від нашої суспільности належного оцінення нашої праці то мусимо тій суспільности дати щось справді вартісного.

Ті думки ми предложили в Сентрелі, Па., епископови Константинови Богачевському, котрий заявив, що плян такої організації уважає корисним і конечним та обіцює зі свого боку як найгорячійше підперти.

Задохочені тим словом, ми звертаємось нині до всіх товаришів дяко-учителів, щоби зістались, застановились над потребою і користями станової організації та обдумали її основи й уложили статут.

Зїзд сей відбудеся в Гейзлетон, Па., дня 29. і 30. липня с. р. До участи упрошено о. митрата д-ра Жука, пароха МекЕду, Па., і адвоката д-ра Івана Сквіра МекЕду, Па., яко правного дорадника.

Порядок зборів буде такий:

1) Торжеств. Служба Божа о призванне помочи св. Духа парастас за померших товаришів у місцевій церкві при 74 LAUREL ST., о 9. годині рано.

2) Привитанне від кружка основателів, скликуючих збори.

3) Привитанне від духовенства, — о. митрат др. Жук.

4) Привитанне д-ра Ів. Сквіра.

5) Наради в справі організації і вироблення статута.

Заснованє фонду запомогового.

Хто з пп. Товаришів не міг би явитись на зборах, нехай негайно зголоситься до А. Лаврова, 245 S. Yak St., Mt. Carmel, Pa. для реґістрації.

Комітет.

ЧОЛОВІК, ЩО НЕ ЖАЛУЄ СВОЄЇ КРОВИ.

В одній з лондонських лічниць є чоловік назвиском Файблс, який вже 44 разів віддав по три чверти літра своєї крови для ратовання ближніх. Він від літи років є на кождий заклик лікарів готовий віддати свою кров зовсім безплатно, кажучи, що це одинокий спосіб, в який він може бути помічним. За це іменовано його досмертним почесним директором лічниці.

КРІПКІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПАРОХІЯ В ҐАНОВЕР потребує дяко-учителя, який уміє би провадити хор, учити дітий і уряджувати представленя та концерти. Парохія дає гарне помешкане і платню [illegible] мови. Посада до обняття від 1-го серпня. Зголошенне проситься [illegible] адресу: **GREEK CATH CHURCH of TRANSFIGURATION, 240 Center St., Nanticoke, Pa.**

НА ПРОДАЖ в старім краю [illegible] доброї чорноземної землі, [illegible] рода, хата і другі будинки в [illegible] поміж Чорнявк. По дальші інформації голошеність до: АНДРІЙ БАНКОВСЬКИЙ, Box 584, Wilmington, California.

РІДКИЙ СЛУЧАЇ

стати спільником на добрих [illegible] невеликим капіталом $1,200 [illegible] спорядженем реставрацію, приносить річно $10,000 доходу, на головній улиці в Atlantic City, N. J., близько [illegible] сезонівської стації. Голоситись [illegible] час до: **GEO. SLOBOSHEWICH, York Restaurant, 1219 Atlantic Ave., Atlantic City, N. J.**

ВЗОРИ канва, нитки до [illegible] шивання D. M. C. [illegible] стемповані річи. [illegible] шіть по взірцеві [illegible]

UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th St., New York, N. Y.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до редакциї рікні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошенням і гроші на оголошення і платність за них. Щоби читачі могли ентуватися яка належитість має бути присилана враз з даним оголошенем, будуть ласкаві за кожде написане оголошенню одно слово числити 2 центи, коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за рядок. Винятки творить лишень відділ У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані адміністрації „Свободи" 5—6 дні перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, бо має порозуміти зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосуватися і придержуватися нових правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непомішено їм в голошенни чи оголошень.

Адм. „Свободи"

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, заявлячуть се просвітї, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на підержане своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обеятно на просвітні потребн. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого ступеня, як у нас. Одначе стоїть що ми потребуємо, зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні пімкати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестриятва Українського Народного Союза повинні пімкати при замовленю книжок і другорядні роботи, що, завдячуючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", лишять заробити свій власний організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ.

(Твори зазначені зіздиною (*) є друковані в Америці, зглядно в Канаді; твори зазначені хрестиком (†) видані друком у старому краю, а твори без жадних знаків є видані „Свободою").

† Абатеса ді Кастро, оповідание, Стендаль, пер. С. Пащенко 40
* Аз Аксиомі каши, ерудиса казка І. Франка 30
* Аміклінта або дочка дебрів, оповідание з часів боїв між Европейцями й Індіянами 20
Американські тресты. — Кобзок (казка). — Ерміґарта. — Дні нашої слави і недолі 15
† Андрієм і Антиной, роман, Г. Еберс, перекл. М. Грошський, два томи 95
† Арифметичні правила А. Ченгіз (переробка В. Верниволі) 20
† Байки Езопа для української молодежи, переповів Л. Селінський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр. 30
† Байки Івана А. Крилова з переробок і наслідуваних Богдана Лепкого, з портретом автора, перемовою Б. Л. з ілюстраціями 20
† Байки Івана де-ла Фонтена, переклав Л. Селінський, брош. 30, опр. 30
† Байки Леоніда Глібова, з портретом автора, передмовою Б. Л. з ілюстраціями 20
† Байки небайки 10
† Батьківщина й инші оповідання, Ів. Франка
† Біблійні новелети з старого и нового Завіта (Ісус Христос, Іудиф), написали священики Кочубинський і Ковальський 1.50
† Біблія, святе письмо старого і нового завіту мовою русько-українською, переклад П. О. Куліша і С. Левицького і Кор. І. Пулюя в полот. оправі 3.00
† Біла машина, оповідание В. Винниченка 10
† Бісмаркова, суспільна студія і Мольтке-Бісмарк, Мих. Яцкова 50
† Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрациї). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка Ніни. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі 15
† Бо ми кажуть кроки, нап. Анатоль Франс, з французької мови перекладе О. Пашук 75
† Борба світів В. Белля 40
† Боротьба о сонце 5
* Бурлаки, сільска повість А. Кащенка 50
† Бурлаки за правду, оповідание А. Кащенка, видання 4-ге 45
† Борба Українського Народу за волю і незалежність. Огляд подій за рр. 1918, 1919 і 1920, І. Ів. Мазепи 1.00
† Бувальщина, Ів. Франка 1.00
† Бувальщина, Ів. Франка 1.00
† Гальчина в життю України др. М. Лозинського 25
* Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Державрука 5
* Гарем історія з середньвіх Олені, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя 20
† Гаєм огонь, люди не розгорівся й инші оповідання 20
* Герой капітану Аптона Сінклера (переклала Н. Романович) 30
† Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з 1-ю ілюстрациєю 30
† Гіпнотизм і суггестія в 2-ох частях 40
† Голиха, оповідание, В. Винниченка 5
† Горлиця, пара, Ф. Ґарта Івана Франка, опр. 1.50
† Гостинник „Вільного Слова" за перший рік видання в полоні 1916 року 10
* Збірка оповідань для української молодіжи 40
* Збірка повістий 10
† Збірник народних пісень і дум, брош. 50, опр. 65
† З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" з „Великої роковини". У біографічним нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій, в оправі 3.40
† Звідки взялися і що значить назви „Русь" і „Україна", др. Л. Цегельського 30
† З Дніпра на Дунай, оповідання про давніх часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те 40
† Земля, повість Ольги Кобилянської, опр. 2.00
† З життя перелісного чоловіка, про житя первісних і сучасних дикунів 35
† З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся 60
† З культурного житя України, нап. др. Зенон Кузеля 10
† З заски родини, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського 60
† Змагання, оповідание, А. Крушельницького 1.50
† Знаніе житя, др. С. Деминчука 30
† Зоольоґія для вищих початкових шкіл та ґімназій з багатьма малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр. 75
† З років війни, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку 30
† З терена европейської війни, що діялось і діється в нашім рідним краю 50
† З фільософії поетики, нап. др. А. Крістенсен, пер. Мих. Лозинський 65
† Знак чотирох, дитективний роман, нап. Конан Дойл 75
† Іван Дурак та инші оповідання, гр. Л. Толстоя 25
† Іван Франко, біоґрафічно-літературний нарис 20
† Із зіпрячого царства, перша сотня найкращих казок. Збірав В. Державрука 20
† Ікона Пречистої Діви, оповідание для народа, нап. Крістоф фон Шміда, пер. Ів. Верецький 10
Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації).—Катерина (3 ілюстрації). — Ніч і Семірамида (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти 20
† Ілюстрована історія України в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі 3.25
† Ілюстрована історія інквізиції, страшна смерть за віру в Бога 50
† Ілюстроване українське письменство в житєписах, др. М. Пачовського 35
† Індустріяльний конфлікт, Даниїла де Леон і Промова В. Дебса 25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовлений книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належ посилати через почтовий або експресовий мані-ордер. Книжок на „С. О. D." не висилається. Адреси замовленю книжок посилати 10 центів на редиґіст. За недоручені книжки, коли замовлений прислав на редиґіст 10 центів, книжарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАЙНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖНЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер за 5 дні, а ми можемо у поміжній адресі:

SVOBODA, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

† Інструктка, оповідание Марка Вовчка 20
* Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з анґлійського М. Павлик) 1.50
† Історія Греції та Риму для школи й самоукацтва, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський 1.50
Історія заложення Зачених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сміються з пиної людини. — Як Сибіка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі 15
* Історія Московщини до Петра Великого 1.50
* Історія о золотокрилім лицарю 10
* Історія про тарпу Мазепину, оповідання з давних часів, і Про злодія у селі Гаївниці, оповідание, П. Куліша 20
* Історія про Луци Залізняка, Ів. Наумовича 25
* Історія про сироту Івася 10
* Історія України-Руси, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком географії українських земель 40
* Історія української громади в Раштаті, нап. Омелян Терлецький, в ілюстрациях 1.75
† Казки братів Ґрімів, з передмовою, портретом автора і малюнками в тексті 35
† Казки братів Ґрімів в чотирох томах з 180 малюнками, том I. 1.50
† Казки Вільгельма Гауфа, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) 60
† Казки Вільгельма Гауфа, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок) 60
† Казки про Циганів 25
† Казки Бехштайна, ч. 1 35
† Казки Бехштайна, ч. 2 35
† Кайдашева сім'я, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, опр. 1.50
* Камінярі, журнал студентського кружка за рік 1919 ..... 1.50
* Каміння душу, повість, Ольги Кобилянської 1.50
* Карл Маркс, його житте і наука, Емілія Гекера 15
* Кармелюк і Невільничка, оповідання Марка Вовчка 20
† Кармелюк, Невільничка, народні оповідання Марка Вовчка 20
* Катихизм християнсько-католицької релігії, третий наклад 30
* Кльод Ґе і другі оповідання 25
* Кляса проти кляси, Л. Мартова 15
† Книжка про Німеччину, Німецький край, німецьке мистецтво, німецька культура, з приміками звісних осіб німецького житя і з ілюстраціями. В картон. оправі 1.00
* Кобзар Т. Шевченка (в 1-ім томі) 1.00
* Кобзар Т. Шевченка (в 2-ох томах) 1.50
† Кобзар Т. Шевченка з портретом автора, сторін XVI+707, опр. 2.50
† Козацька помста, оповідание з козацької старовини, А. Чайковського 30
† Козацька повість, оповідание з козацької старовини, Андрія Чайковського, друге видання 40
† Коли сіяло сонце, оповідание з 2.000 року, П. Крата 30
† Колядки або пісні на Рождество Христове, одинокі на народню мову поправлене видане 20
† Колядки і щедрівки на Різдво Христове і Богоявленне, з додатком пісень старих, воскресних і инших пісень церковних 25
† Контраста, нарис, В. Винниченка 10
† Коротка історія бідайна, Старий і Новий Завіт 50